

Tájékoztatás az árva gyermekek és a szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek gondozásáról és elhelyezéséről, valamint az ukrainai gyermekvédelmi rendszer leírása

A szülők (örökbefogadó szülők) a kiskorú gyermekeik törvényes képviselői (az ukrán polgári törvénykönyv 242. cikkének első része). A szülőknek jogukban áll más személyeket bevonni a gyermek nevelésébe, és a gyermeket nevelés céljából magánszemélyeknek és jogi személyeknek átadni (az ukrán családjogi törvény 151. cikkének második része).

A gyám a kiskorú és cselekvőképtelennek nyilvánított személy törvényes képviselője. Törvényben meghatározott esetekben (az ukrán polgári törvénykönyv 242. cikkének második és harmadik része) más személy is lehet törvényes képviselő.

A gyámság vagy gondviselés megállapításáig, valamint a gyám vagy gondviselő kijelöléséig az egyén feletti gyámságot vagy gondviselést az illetékes gyámhatóság végzi (az ukrán polgári törvénykönyv 65. cikke).

Ha a gyermek állandó tartózkodási helye egészségügyi intézményben, oktatási intézményben vagy más gyermekintézetben van, a gyám és a gondviselő feladataival ezen intézmények vezetését bízzák meg (az ukrán családjogi törvény 245. cikkének első része).

A nevelőszülők a nevelőszülőnél elhelyezett gyermek törvényes képviselői, akik külön hatáskör nélkül járnak el gyámként vagy gondviselőként (az ukrán családjogi törvény 256-2. cikkének negyedik része).

A szülő-nevelők a gyermek törvényes képviselői, akik külön hatáskör nélkül járnak el gyámként vagy gondviselőként (az ukrán családjogi törvény 256-6. cikkének negyedik része).

A gyermekvédelemről szóló ukrán törvény kimondja, hogy a helyi végrehajtó hatóságok és a gyámhatóságként eljáró helyi önkormányzatok a hatályos ukrán jogszabályok szerinti hatáskörüknek megfelelően biztosítják a gyermekvédelemhez szükséges intézkedések meghozatalát.

A gyermekek jogai védelmének sajátosságait Ukrajna családjogi törvénye, a szülői felügyelet nélkül maradt árvák és gyermekek szociális védelmének szervezeti-jogi feltételeiről, a gyermekekkel kapcsolatos kérdésekkel és a gyermekekkel kapcsolatos különleges intézményekkel foglalkozó hatóságokról és szolgálatokról szóló ukrán törvények, valamint Ukrajna egyéb jogalkotási aktusai is meghatározzák.

Az ukrán polgári törvénykönyv 56. cikke szerint Ukrajnában a gyámhatóságok a következők: A kerületek, Kijev és Szevasztopol városok kerületeinek államigazgatási szervei, valamint városi, kerületi és vidéki tanácsok végrehajtó szervei.

A gyámhatóságok részletes tevékenységi algoritmusát az ukrán minisztertanács 2008. szeptember 24-i 866. sz. határozatával jóváhagyott, a gyermekjogok védelmével kapcsolatos tevékenységeknek a gyámhatóságok általi végrehajtásáról szóló rendelet (a továbbiakban: a rendelet) határozza meg.

Az árvák és gyermekek, a szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek szociális védelmének szervezeti-jogi feltételeiről szóló ukrán törvény, a gyermekekkel kapcsolatos kérdésekkel foglalkozó szervekről és szolgálatokról, valamint a gyermekekkel foglalkozó különleges szervekről szóló ukrán törvény és a rendelet a gyermekek, különösen az árva gyermekek és a szülői felügyelet nélkül maradt, illetve a nehéz élethelyzetben lévő gyermekek szociális védelmével kapcsolatos kérdések vizsgálatát a gyermekekkel kapcsolatos kérdésekkel foglalkozó szolgálatokra mint a gyámhatóság szervezeti egységeire bízta.

A gyámhatóság felhatalmazást kap a következőkre:

- a nehéz élethelyzetben lévő gyermekek azonosítása – beleértve a veszélyben lévő gyermekeket, a bármilyen formában családon belüli erőszakot elszenvedő vagy családon belüli erőszakot elkövető gyermekeket, valamint a szülői felügyelet nélkül maradt gyermekeket – a szociális védelmük megszervezése, beleértve nyilvántartás vezetését, valamint szükség esetén az ideiglenes elhelyezés biztosítása érdekében,
- a gyermek azonnali elvitele a szülőktől a gyermek életét és egészségét fenyegető veszély esetén,
- az anyának, az apának a szülői jogoktól való megfosztására vagy a szülői jogoktól való megfosztás nélkül a gyermek szülőktől való elvitelére irányuló kérelmek előkészítése és bíróság elé terjesztése,
- az ismeretlen szülőkkel rendelkező gyermek születése anyakönyvezésének továbbutalása az anyakönyvező szervekhez,
- árvasági vagy szülői felügyelet nélkül maradt gyermekre vonatkozó jogállás megadása a gyermekeknek,
- az árva gyermekek, valamint a szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek elhelyezése különböző módokon, a családi formák előnyben részesítésével,
- a szülők közötti, a gyermek nevelésével kapcsolatos konfliktusok rendezése,
- a gyermekre vonatkozó tartásdíj rendeltetésszerű felhasználásának ellenőrzése,
- közigazgatási jegyzőkönyvek felvétele abban az esetben, ha a szülők vagy a szülőket helyettesítő személyek elhanyagolják a gyermek nevelésével kapcsolatos kötelezettségeket,
- a gyermekek lakhatási és tulajdonjogainak védelme,
- a háborús tevékenységeket és katonai konfliktusokat elszenvedett gyermek jogállásának biztosítása a gyermek számára,
- az ukrán állampolgárok gyermekeinek visszaküldése, ha törvényes képviselő nélkül hagyták el őket külföldön, és vissza kell őket küldeni Ukrajnába,
- szervezési és módszertani segítségnyújtás a gyermekmenedékhelyek, a gyermekek társadalmi-pszichológiai rehabilitációját szolgáló központok, valamint a gyermekek és családok szociális támogató központjai számára,
- a gyermekek érdekeinek képviselete a bíróságokon stb.

Az árva gyermekek és a szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek elhelyezésének családi formái

Az árvák és a szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek nevelésének családi elhelyezési formában történő biztosítását a gyermekjogi egyezmény, Ukrajna családjogi törvénykönyve, polgári törvénykönyve és polgári eljárásjogi törvénykönyve, valamint a gyermek védelméről szóló törvény, a gyermekekkel kapcsolatos kérdésekkel foglalkozó szervekről és szolgálatokról, valamint a gyermekekkel foglalkozó különleges szervekről szóló törvény, az árvák és gyermekek, a szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek szociális védelmének szervezeti-jogi feltételeiről szóló törvény, a gyermekjogok védelmével kapcsolatos gyámhatósági tevékenységekről szóló, 2008. szeptember 24-i 866. sz. minisztertanácsi határozat, a családtípusú gyermekotthonra vonatkozó jogszabály jóváhagyásáról szóló, 2002. április 26-i 564. sz. minisztertanácsi határozat, valamint a nevelőszülőkre vonatkozó jogszabály jóváhagyásáról szóló, 2002. április 26-i 565. sz. minisztertanácsi határozat szabályozza.

Ukrajna alkotmányának 52. cikke szerint az árva gyermekek és a szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek gondozása és nevelése állami hatáskörbe tartozik.

Az árvák és gyermekek, a szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek szociális védelmének szervezeti-jogi feltételeiről szóló ukrán törvény 6. cikke prioritásként kezeli a gyermekek ukrán állampolgárok családjában való elhelyezését: az örökbefogadást, a gyámságot vagy gondviselést, a nevelőcsaládnál vagy a családtípusú gyermekotthonban való elhelyezést.

Egyértelműen meg van határozva, hogy a gyermeket – tulajdonjogtól és alárendeltségtől függetlenül – árváknak és szülői felügyelet nélkül maradt gyermekeknek szóló intézményekben lehet elhelyezni, ha bizonyos okokból nem lehetett családban elhelyezni.

GYÁMSÁG ÉS GONDVISELÉS

A gyámságot és a gyermek gondozását a gyámhatóság állapítja meg határozatban a rendeletben meghatározott eljárás szerint, vagy kizárólag árva gyermekek vagy szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek esetében a bíróság (a gyámság 14 év alatti gyermekre vonatkozik, a gondviselés 14 és 18 év közötti gyermekre vonatkozik).

A gyámot vagy a gondviselőt elsősorban akkor nevezik ki, ha az állampolgár családi kapcsolatban áll a gyermekkel.

A gyámok vagy gondviselők állami pénzügyi támogatásban részesülnek a nevelt gyermek gondozásához, de a nevelőszülőktől és a családtípusú gyermekotthonok szülő-nevelőitől eltérően nem részesülnek nekik szóló pénzügyi támogatásban.

A gyermek gyámja vagy gondviselője a beleegyezése alapján cselekvőképes nagykorú személy lehet, kivéve az ukrán családjogi törvény 212. cikkében meghatározott személyeket¹. Továbbá az a személy, akinek az érdekei ellentétesek a gyermek érdekeivel, nem lehet gyám vagy a gyermek gondviselője.

¹ **212. cikk.** Örökbefogadó szülővé válásra nem jogosult személyek:

A következő kategóriákba tartozó személyek nem fogadhatnak örökbe gyermeket:

1. korlátozott cselekvőképességű személyek;
 2. cselekvőképtelennek nyilvánított személyek;
 3. azok a személyek, akiknek a szülői jogait megszüntették és nem állították vissza;
 4. olyan személyek, akik korábban egy másik gyermek örökbefogadó szülei (gyámjai, gondviselői vagy nevelőszülői) voltak, de az örökbefogadást (gyámságot, gondviselést vagy nevelőszülői gondozást) hibájuk miatt megszüntették vagy megsemmisítették;
 5. neuropszichológiai vagy kábítószer-használók kezelését végző osztálynál nyilvántartásba vett vagy ott kezelt személyek;
 6. kábítószer- vagy alkoholfüggő személyek;
 7. állandó tartózkodási hellyel és állandó jövedelemmel nem rendelkező személyek;
 8. az állami egészségügyi politika kialakítását biztosító központi végrehajtó hatóság által jóváhagyott listán szereplő betegségben vagy megbetegedésben szenvedő személyek;
 9. nem házas külföldiek, kivéve, ha a külföldi a gyermek rokona;
 10. olyan személyek, akiket elítéltek valaki élete és egészsége, szabadsága, becsülete és méltósága, szexuális szabadsága és szexuális sérthetlensége elleni, a közbiztonság, a közrend és a közérkölcse elleni, illetve kábítószer, pszichotrop anyagok és azzal egyenértékű szerek terjesztésével kapcsolatos bűncselekmény, valamint Ukrajna büntető törvénykönyvének 148., 150., 150.¹, 164., 166., 167., 169., 181., 187., 324. és 442. cikkében hivatkozott bűncselekmények elkövetése miatt, vagy akik bármilyen egyéb bűncselekmény miatt büntetett előéletre vonatkozó, meg nem hosszabbított hatályú adatokkal rendelkeznek, vagy adataikat nem törölték egyéb megfelelő módon;
 11. olyan személyek, akik egészségi állapotuk miatt folyamatos támogatásra és gondozásra szorulnak;
 12. hontalan személyek;
 13. olyan személyek, akik házastársa e cikk 3–6., 8. és 10. pontja szerint nem lehet örökbefogadó szülő.
2. Az e cikkben meghatározott személyeken kívül más személyek, akiknek az érdekei ellentétesek a gyermek érdekeivel, nem válhatnak örökbefogadó szülővé.

A következő személyek rendelkeznek a gyámság (gondviselés) nyilvántartásba vételéhez való elsőbbségi joggal:

- olyan személyek, akik családi kapcsolatban állnak a nevelt gyermekkel (ugyanakkor figyelembe kell venni a közöttük fennálló személyes kapcsolatokat, a gyám vagy gondviselő feladatainak ellátására való képességet),
- olyan család, ahol a gyermek a gyámság (gondviselés) kérdésének felmerülésekor élt,

a gyermek gyámjának vagy gondviselőjének megállapításakor figyelembe kell venni a személy személyes tulajdonságait, a gyermek felnevelésére való képességét, a gyermek e személyhez való hozzáállását, valamint a gyermek kívánságát.

Amennyiben intézményben élő gyermek feletti gyámság vagy gondnokság megállapítása iránti kérelemmel fordultak a központhoz, e személyeket a gyermekekkel kapcsolatos kérdésekkel foglalkozó szolgálathoz kell irányítani, és tájékoztatni kell arról, hogy be kell nyújtaniuk az iratokat, amelyeket a rendelet 40. pontja – vagy az ukrán katonai közigazgatás időszakára vonatkozóan (csak hozzátartozók esetében) – a rendelet 79. pontja határoz meg.

Azon személyek számára, akik nem a gyermek rokonai, de gyámságot, gondviselést kívánnak bejegyezni a gyermekekre vonatkozóan, a szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek nevelésével kapcsolatos problémákról szóló képzés **szükséges feltétel.** A gyermek rokonai, akikkel a gyermek együtt él, és akik gyámság (gondviselés) alá kívánják őt venni, nem vesznek részt a képzésben.

A gyámság és a gondviselés mint a gyermek elhelyezése egyik formájának sajátosságai:

- a gyámok és gondviselők díjmentesen látják el feladataikat,
- a gyámság vagy gondviselés alá helyezett, szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek állami szociális támogatást kapnak,
- a gyámság vagy gondviselés alá helyezés nem függeszti fel a nyugdíjak, a tartásdíj, a gondozó elvesztését követő kárpótlás, valamint a gyermeknek a törvény értelmében nyújtott egyéb szociális kifizetéseket,
- a gyámság vagy gondviselés alatt álló árva gyermekek és szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek megtartják a törvény által a gyermekek e kategóriájára előírt ellátásokat,
- a nevelt gyermekeket más állampolgárok is örökbe fogadhatják a gyám vagy gyámhatóság hozzájárulásával.

NEVELŐCSALÁD

A kérdést az ukrán családjogi törvény és a nevelőcsalád alapszabályának elfogadásáról szóló, 2002. április 26-i 565. számú ukrán minisztertanácsi határozat szabályozza.

Nevelőcsalád – család vagy nem házas személy, aki önként, díjazás ellenében vállalja, hogy felnevel legalább egy és legfeljebb négy árva gyermeket vagy szülői felügyelet nélkül maradt gyermeket, és együtt él velük. Ukrajnában a katonai közigazgatás időszaka alatt az ilyen családok elszállásolhatják azokat a gyermekeket, akik szülői felügyelet nélkül maradtak, a tartásukhoz nyújtott pénzügyi támogatás nélkül.

Nevelőszülők – az ukrán családjogi törvény 212. cikkében meghatározott személyek kivételével – ép, házas személyek lehetnek.

A gyermekek nevelőszülőknél való elhelyezéséről szóló döntés meghozatalakor a következőket kell figyelembe venni:

- a nevelőszülők és a gyermekek életkora (mire mindkét nevelőszülő eléri a nyugdíjkorhatárt, minden nevelt gyermeknek el kell érnie azt az életkort, amikor elhagyhatja a nevelőcsaládot). Bizonyos esetekben – a felek egyetértésével – a nevelőszülők a nyugdíjkorhatár elérése után, de öt évnél nem hosszabb ideig még lehetnek nevelőszülők,
- az előző hat hónap átlagos havi teljes családi jövedelme (nem lehet kevesebb, mint az állampolgárok érintett társadalmi és demográfiai csoportjaira vonatkozó törvény által meghatározott létfenntartási szint),
- tanulási eredmények (azon személyeknek, akik kifejezték azon szándékukat, hogy nevelőszülővé kívánnak válni, szükségszerűen részt kell venniük a családok, gyermekek és fiatalok számára nyújtott szociális szolgáltatások regionális központjai által szervezett képzésben, pszichológiai, pedagógiai és orvosi szakemberek bevonásával).

A nevelőcsalád létrehozásának szakaszai:

- a nevelőszülők elvégzik a vonatkozó előkészítő tanfolyamokat (kötelező feltétel, a képzésre két évente legalább egyszer kerül sor),
- a családok, gyermekek és fiatalok számára nyújtott szociális szolgáltatások központja ajánlásainak kidolgozása a képzések eredményei alapján,
- a gyermekekkel kapcsolatos kérdésekkel foglalkozó szolgálat véleményének elkészítése a nevelőcsalád létrehozásához szükséges feltételek meglétéről,
- nevelőcsalád létrehozásáról szóló határozat a kerület államigazgatási szerve (vagy a települési önkormányzat végrehajtó bizottsága) részéről a kérelem és a benyújtott dokumentumok alapján,
- megállapodás megkötése a gyermekek nevelés és együttélés céljából nevelőszülőknél történő elhelyezéséről,
- gyermekek elhelyezése a nevelőszülőknél.

A nevelőcsalád létrehozásáról és a gyermekek nevelőszülőknél történő elhelyezéséről szóló határozatot a kerületi államigazgatási szerv vagy a települési önkormányzat végrehajtó bizottsága **hozza meg**.

A nevelőcsalád jellemzői:

- a nevelőszülők a gyermekek felnevelésével kapcsolatos feladataikat díjazás ellenében látják el (az örökbefogadás és a gyámság/gondviselés megállapításának esetétől eltérően): egyikük az állami szociális támogatás 35%-ának megfelelő pénzügyi támogatást kap minden egyes, nevelőszülőnél elhelyezett gyermek után,
- a nevelőszülők a nevelőszülőnél elhelyezett gyermeket a saját otthonukba viszik, amely megfelel a higiéniai és életkörülményeknek (szemben a gyermek családtípusú gyermekotthonban történő elhelyezésével),
- a nevelőcsaládnál elhelyezett árva gyermekek vagy szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek állami szociális támogatást kapnak,

- a nevelőszülőknél elhelyezett árva gyermekek és szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek megtartják a törvény által az árva gyermekek és a szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek számára előírt ellátásokat és állami garanciákat, valamint a korábban megítélt tartást, nyugdíjat és egyéb szociális juttatásokat,
- az árva gyermekeket és a szülői felügyelet nélkül maradt gyermekeket más állampolgárok is örökbe fogadhatják, de a nevelőszülőknak elsőbbségi joguk van örökbe fogadni őket.

CSALÁDTÍPUSÚ GYERMEKOTTHONOK

A kérdést az ukrán családjogi törvény és a családtípusú gyermekotthonokra vonatkozó jogszabály elfogadásáról szóló, 2002. április 26-i 564. sz. minisztertanácsi határozat szabályozza.

Családtípusú gyermekotthon – olyan házastársak vagy nem házas személyek akarata alapján létrehozott külön család, akik legalább öt árva gyermeket és szülői felügyelet nélkül maradt gyermeket nevelnek fel és élnek velük együtt. A családtípusú gyermekotthonban élő gyermekek teljes száma nem haladhatja meg a tízet, beleértve a család vér szerinti gyermekeit is. Ukrajnában a katonai közigazgatás időszaka alatt az ilyen családok elszállásolhatják azokat a gyermekeket, akik szülői felügyelet nélkül maradtak, a tartásukhoz nyújtott pénzügyi támogatás nélkül.

Szülő-nevelők – házastársak vagy nem házas személyek, akik legalább öt árva gyermeket és szülői felügyelet nélkül maradt gyermeket nevelnek és élnek velük együtt, és akik a gyámhatóság határozata alapján szülő-nevelői jogállást kaptak.

Szülő-nevelők felnőttek és ép személyek lehetnek, kivéve az ukrán családjogi törvény 212. cikkében meghatározott személyeket.

A családtípusú gyermekotthon létrehozására irányuló kérelem benyújtásának hónapját megelőző hat hónap átlagos havi teljes családi jövedelme egy főre vetítve nem lehet kevesebb, mint az állampolgárok érintett társadalmi és demográfiai csoportjaira vonatkozó törvény által meghatározott létfenntartási szint.

A családtípusú gyermekotthon létrehozásának szakaszai:

- a szülő-nevelők elvégzik a vonatkozó előkészítő tanfolyamokat (kötelező feltétel, a képzésre kétévente legalább egyszer kerül sor),
- a családok, gyermekek és fiatalok számára nyújtott szociális szolgáltatások illetékes központja ajánlásainak kidolgozása a képzések eredményei alapján,
- a gyermekekkel kapcsolatos kérdésekkel foglalkozó szolgálat véleményének elkészítése a családtípusú gyermekotthon létrehozásához szükséges feltételek meglétéről,
- családtípusú gyermekotthon létrehozásáról szóló határozat a kerület államigazgatási szerve (vagy a települési önkormányzat végrehajtó bizottsága) részéről a kérelem és a benyújtott dokumentumok alapján,
- családtípusú gyermekotthon létrehozásáról szóló megállapodás megkötése a szülő-nevelők és a létrehozásról határozó hatóság között,
- gyermekek családtípusú gyermekotthonban való elhelyezése (a létrehozás időpontjától számított 12 hónapon belül kell befejezni, a családi kötelekekkel rendelkező gyermekeket kell először elhelyezni, kivéve, ha orvosi javallat miatt nem lehet őket együtt felnevelni).

A gyermekek elhelyezésére vonatkozó döntés meghozatalakor figyelembe kell venni a szülő-nevelők és a gyermekek életkorát (mire mindkét szülő-nevelő eléri a nyugdíjkorhatárt, valamennyi nevelőszülőnél elhelyezett gyermeknek el kell érnie azt az életkort, amikor elhagyhatja a családtípusú gyermekotthonot). Bizonyos esetekben – a felek egyetértésével – a családtípusú gyermekotthonok a nyugdíjkorhatár szülő-nevelők általi elérése után még működhetnek, de öt évnél nem hosszabb ideig.

A családtípusú gyermekotthon jellemzői:

- a szülő-nevelők díjazás ellenében nevelik fel a gyermekeket és élnek velük együtt (az állami szociális támogatás 35%-ának megfelelő pénzügyi támogatást kapnak nevelőszülőnél elhelyezett gyermekenként, beleegyezésük szerint egyenlő részben elosztva),
- a szülő-nevelők a törvényben előírt szabályok szerint külön házat vagy lakást kapnak,
- minden nevelőszülőnél elhelyezett gyermek állami szociális támogatást kap,
- a nevelőszülőnél elhelyezett gyermekek megtartják a törvény által az árva gyermekek és a szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek számára előírt ellátásokat és állami garanciákat, valamint a korábban megítélt tartást, nyugdíjat és egyéb szociális juttatásokat,
- az árva gyermekeket és a szülői felügyelet nélkül maradt gyermekeket más állampolgárok is örökbe fogadhatják, de az örökbefogadásukhoz való elsőbbségi jog a családtípusú gyermekotthonok szülő-nevelőit illeti meg.

Az árvák és gyermekek, a szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek szociális védelmének szervezeti-jogi feltételeiről szóló ukrán törvény 31. cikkével összhangban a szülő-nevelők olyan személyek, akik a nevelőszülőnél elhelyezett gyermekek szüleit, törvényes képviselőit helyettesítik, és különleges jogkörök nélküli gyámként vagy gondviselőként megóvják jogait és érdekeiket az állami hatóságok előtt, beleértve a bíróságokat. A számukra biztosított jogokat nem használhatják a gyermek érdekeivel ellentétesen.

A családtípusú gyermekotthonok szülő-nevelői jogállásának megszerzése nem korlátozhatja e személyek polgári jogait.

A szülő-nevelők a következő jogokkal rendelkeznek:

- a gyermek, valamint érdekei védelme különleges hatáskörrel nem rendelkező gyámként vagy gondviselőként,
- bírósághoz fordulás a nevelőszülőnél elhelyezett gyermek szülei szülői jogainak megvonása iránti kérelemmel,
- bírósághoz fordulás az örökbefogadás megszüntetése vagy érvénytelenné nyilvánítása iránti kérelemmel azon gyermekek tekintetében, akik velük együtt éltek, és akiket örökbefogadás céljából átadtak,
- azon gyermekek örökbefogadása, akiket a családjukban nevelnek és tartanak,
- részvétel a gyermek vagyonának kezelésével kapcsolatos kérdésnek a gyámhatóság általi vizsgálata során,
- nem törvény vagy bírósági határozat alapján a gyermeket visszatartó személytől a gyermek visszaküldésének követelése,
- a gyámhatóságok kötelezése arra, hogy nyújtsanak számukra teljes körű tájékoztatást a gyermekről és szüleiéről, a gyermek egészségi állapotáról, valamint fejlődésének szintjéről és sajátosságairól,
- a gyermek nevelésére irányuló módszerek önálló meghatározása, figyelembe véve a gyermek véleményét, valamint a gyámhatóságok ajánlásait.

A szülő-nevelők kötelesek biztosítani a következőket:

- a gyermekek jogainak és érdekeinek védelme, valamint a gyermekek képviselte az intézmények és szervezetek előtt,
- megfelelő feltételek megteremtése a gyermek harmonikus, átfogó fejlődése érdekében,
- gondoskodás a gyermek egészségéről, fizikai, szellemi és erkölcsi fejlődéséről, oktatásáról és a munkára való felkészítéséről,
- annak biztosítása, hogy orvosszakértők évente kétszer elvégezzék a gyermekek orvosi vizsgálatát, valamint az ajánlásaik követése,
- annak biztosítása, hogy a gyermekek oktatásban részesüljenek, valamint a gyermekek oktatásának és fejlődésének nyomon követése az oktatási intézményekben, kapcsolattartás a tanárokkal és az oktatókkal,
- részvétel a gyermekek képességeinek fejlesztésében, többek között a gyermekek bevonása az iskolán kívüli oktatási intézményekben való foglalkoztatásba,
- a gyermek szüleivel való kapcsolattartásának, valamint a gyermek visszavételének lehetővé tétele a szülői jogok helyreállítása, a börtönből való kiengedés esetén és egyéb helyzetekben, amennyiben ez nem ellentétes a gyermek érdekeivel, és bírósági határozat nem tiltja,
- együttműködés a helyi államigazgatási szervekkel, a helyi önkormányzatokkal és a szociális munkásokkal annak érdekében, hogy szakértőket vonjanak be a problémás kérdések megoldásába,
- az illetékes gyámhatóságok tájékoztatása a családtípusú gyermekotthonban élő gyermekek tartásával, nevelésével és oktatásával kapcsolatos kedvezőtlen körülmények esetén.

A GYERMEK IDEIGLENES TÁMOGATÁSA

Az ideiglenes támogatás célja az olyan gyermek jogainak védelme, aki nehéz életkörülményei miatt ideiglenesen nem képes a szüleivel/törvényes képviselőivel élni, valamint olyan szolgáltatások nyújtása a gyermek és családja számára, amelyek célja a gyermek újbóli integrációja a családba vagy a gyermek számára a további döntések meghozatalához szükséges jogállás megadása, figyelembe véve a gyermek mindenek felett álló érdekét a családban vagy ahhoz a lehető legközelebb eső körülmények között történő nevelkedéshez való jog biztosításával kapcsolatban.

Az ideiglenes támogatás ugyanis olyan gyermek elhelyezésének ideiglenes formája, aki jellemzően nem kapta meg az árvasági vagy szülői felügyelet nélkül maradt gyermekekre vonatkozó jogállást.

Az ideiglenes támogatást biztosító családok létrehozását és működését az ukrán családjogi törvény, valamint az ideiglenes támogatást biztosító család létrehozásáról és tevékenységéről, illetve az ideiglenes családnál történő elhelyezésről és tartózkodásról szóló rendelet szabályozza, amelyet a gyermek jogainak védelmével kapcsolatos néhány kérdésről és a gyermek számára ideiglenes támogatási szolgáltatások nyújtásáról szóló, 2021. augusztus 20-i 893. sz. ukrán minisztertanácsi határozat hagyott jóvá.

Az ideiglenes támogatást biztosító család olyan család, amelyben a különleges képzésben részt vevő felnőtt – a család valamennyi tagjának beleegyezésével – hivatásszerűen ellátja az ideiglenes támogatói-szülői feladatokat.

A támogató-szülő az a személy, aki a családtagok részvételével ellátást, nevelést és rehabilitációs szolgáltatásokat nyújt a gyermek számára a családján belül.

A támogató-szülő nem a gyermek törvényes képviselője.

KISCSOPORTOS LAKÓOTTHONOK

A kiscsoportos lakóotthonok kérdését a kiscsoportos lakóotthonokról szóló mintaszabályzatok jóváhagyásáról szóló, 2018. október 31-i 926. sz. ukrán minisztertanácsi határozat szabályozza.

A kiscsoportos lakóotthon szociális védelmi intézmény, amely hosszú távú lakhatást (fekvőbeteg-ellátást) biztosít árváknak, szülői felügyelet nélkül maradt gyermekeknek, többek közt fogyatékossgal élő gyermekeknek a családi körülményekhez közeli módon, szocializációt biztosít számukra, felkészíti őket az önálló életre, segíti a gyermekek vér szerinti családjukba való visszatérését vagy a gyermekeknek a nevelés családi formáiban történő elhelyezését.

Ezek a házak a területi önkormányzat szükségleteinek megfelelően nyújtanak szolgáltatásokat, valamint a hasonló funkciókkal rendelkező intézményeket és szervezeteket helyettesítik, ami felgyorsítja a szovjet időkben létrehozott bentlakásos iskolák reformját, és biztosítja, hogy a gyermekek a legnagyobb mértékben hozzáférjenek a közösségi szolgáltatásokhoz.

Egy kiscsoportos lakóotthonban legfeljebb tíz egészséges gyermek vagy nyolc korlátozott életvitelű gyermek élhet, beleértve a fogyatékossgal élőket.

A korlátozott életvitelt folytató árva gyermekek vagy szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek, beleértve a fogyatékossgal élőket is, elsősorban kiscsoportos lakóotthonban élnek, leszámítva azokat, akik palliatív ellátásra szorulnak.

Amennyiben nincsenek ilyen gyermekek, más tíz és tizennyolc éves kor közötti árvák vagy szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek is elhelyezhetők kiscsoportos lakóotthonban.

A családi kapcsolatok fenntartása érdekében a 3–9 év közötti gyermekeket idősebb testvérükkel lehet kiscsoportos lakóotthonban elhelyezni, valamint a szülői felügyelet nélkül maradt gyermekeket is, akiknek testvérei kiscsoportos lakóotthonban élnek.

A kiscsoportos lakóotthonok egyik feladata, hogy biztosítsa a gyermek oktatását a gyermek tartózkodási helye szerinti legközelebbi, iskola előtti és általános középiskolai oktatási intézményben, beleértve a sajátos nevelési igényű gyermek befogadó oktatáshoz való jogát, valamint az egyéni fejlődési programnak megfelelő oktatási szolgáltatásokat.

A kiscsoportos lakóotthonok létrehozása megerősíti a helyi végrehajtó hatóságok és helyi önkormányzati hatóságok szerepét és felelősségét a gyermekek és a gyermekekkel rendelkező családok helyzete tekintetében.

A kiscsoportos lakóotthonokban a gyermekek állami támogatása a megélhetési szint 2,5-szeresének felel meg a megfelelő korú gyermekek esetében, míg a megélhetési szint 3,5-szeresének a fogyatékossgal élő, megfelelő korú gyermekek esetében.